

ORSAM Rapor No: 73
THE BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 11, Ekim 2011

ANADOLU ETKİ ALANI
ANATOLIAN SPHERE OF INFLUENCE
ЗОНА ВОЗДЕЙСТВИЯ АНАТОЛИИ

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES
Центр стратегических исследований Ближнего Востока
THE BLACK SEA INTERNATIONAL CENTER FOR RESEARCH AND DIALOGUE

ANADOLU ETKİ ALANI

**ANATOLIAN SPHERE
OF INFLUENCE**

**ЗОНА ВОЗДЕЙСТВИЯ
АНАТОЛИИ**

**ORSAM Rapor No: 73
The Black Sea International Rapor No: 11**

Ekim 2011

ISBN: 978-9944-5684-9-4

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2011

Bu raporun içeriğinin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tarihçe

Türkiye’de eksikliği hissedilmeye başlayan Ortadoğu araştırmaları konusunda kamuoyunun ve dış politika çevrelerinin ihtiyaçlarına yanıt verebilmek amacıyla, 1 Ocak 2009 tarihinde Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) kurulmuştur. Kısa sürede yapılanan kurum, çalışmalarını Ortadoğu özelinde yoğunlaŐtırmıŐtır.

Ortadoğu’ya BakıŐ

Ortadoğu’nun iç içe geçmiş birçok sorunu barındırdığı bir gerçektir. Ancak, ne Ortadoğu ne de halkları, olumsuzluklarla özdeşleştirilmiş bir imaja mahkum edilmemelidir. Ortadoğu ülkeleri, halklarından aldıkları güçle ve iç dinamiklerini seferber ederek barıŐçıl bir kalkınma seferberliği başlatacak potansiyele sahiptir. Bölge halklarının bir arada yaşama iradesine, devletlerin egemenlik halklarına, bireylerin temel hak ve hürriyetlerine saygı, gerek ülkeler arasında gerek ulusal ölçekte kalıcı barıŐın ve huzurun temin edilmesinin ön şartıdır. Ortadoğu’daki sorunların kavranmasında adil ve gerçekçi çözümler üzerinde durulması, uzlaŐmacı inisiyatifleri cesaretlendirecektir. Sözkonusu çerçevede, Türkiye, yakın çevresinde bölgesel istikrar ve refahın kök salması için yapıcı katkılarını sürdürmelidir. CepheleŐen eksenlere dâhil olmadan, taraflar arasında diyalogun tesisini kolaylaŐtırmaya devam etmesi, tutarlı ve uzlaŐtırıcı politikalarıyla sağladığı uluslararası desteği en etkili biçimde değerlendirebilmesi bölge devletlerinin ve halklarının ortak menfaatidir.

Bir Düşünce Kuruluşu Olarak ORSAM’ın Çalışmaları

ORSAM, Ortadoğu algımasına uygun olarak, uluslararası politika konularının daha sağlıklı kavranması ve uygun pozisyonların alınabilmesi amacıyla, kamuoyunu ve karar alma mekanizmalarına aydınlatici bilgiler sunar. Farklı hareket seçenekleri içeren fikirler üretir. Etkin çözümler önerileri oluşturabilmek için farklı disiplinlerden gelen, alanında yetkin araŐtırmacıların ve entelektüellerin nitelikli çalışmalarını teşvik eder. ORSAM; bölgesel gelişmeleri ve trendleri titizlikle irdeleyerek ilgililere ulaŐtırabilen güçlü bir yayım kapasitesine sahiptir. ORSAM, web sitesiyle, aylık Ortadoğu Analiz ve altı aylık Ortadoğu Etütleri dergileriyle, analizleriyle, raporlarıyla ve kitaplarıyla, ulusal ve uluslararası ölçekte Ortadoğu literatürünün gelişimini desteklemektedir. Bölge ülkelerinden devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve STK temsilcilerinin Türkiye’de konuk edilmesini kolaylaŐtırarak bilgi ve düşüncelerin gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır.

İçindekiler

Takdim.....	4
Özet.....	5
1. ‘Anadolu’nun Doğal Coğrafyası’	6
2. ‘Anadolu Etki Alanı’	6
2.a. Birinci Derece ‘Anadolu Etki Alanı’	6
2.b. İkinci Derece ‘Anadolu Etki Alanı’	6
2.c. ‘Anadolu Etki Alanı’nın Doğal Müttefikleri	6
2.d. ‘Anadolu Etki Alanı’ ile Çakışmayacak Dünya Güçleri	6
2.e. ‘Anadolu Etki Alanı’nda Egemenlik Kurmanın Şartları.....	7
2.f. Anadolu Merkezli Devletler Haricindeki Devletler için ‘Anadolu Etki Alanı’nda Egemenlik Kurma Şartları.....	7
2.g. Anadolu’yu Ele Geçirmeden ‘Anadolu Etki Alanı’na Bir Devletin Egemen Olabilmesi	7
3. Anadolu Merkezli Olarak Kurulan Devletlerin Egemenlik Alanları	8
3.a. Hitit İmparatorluğu.....	8
3.b. Doğu Roma-Bizans İmparatorluğu.....	8
3.c. Anadolu Selçuklu Devleti	9
3.d. Osmanlı Devleti.....	9
3.f. Türkiye Cumhuriyeti	9
4. Sonsöz	10

TAKDİM

Tarihi dönüşümlerin yaşandığı süreçte geleceğe ait yazılar kaleme almak ve öngörülerinde isabet kaydetmek oldukça güçtür. II. Dünya Savaşı sonunda kurulan ve Soğuk Savaş/İki Kutuplu Dünya olarak adlandırılan dönemin dünya düzeni Aralık 1991'de Sovyetler Birliği'nin resmen dağılmasıyla sona ermişti. Bu sırada dünyada ABD tek galip olarak takdim edilirken yeni dünya düzenini de galip devletin kurması gerektiğinin kabulü için bir rüzgar estirilmekteydi.

Bütün politikalarını ve tavrını Batı Bloku'na göre belirlemiş olan Türkiye'nin 1991 sonrası dönemde konumunu yeniden belirleme ihtiyacı hasıl olmuştu. Bu dönemde, Türkiye'nin Batı'nın bir parçası olduğu için değer atfedildiği ve İki Kutuplu Dünya'nın sona ermesiyle Türkiye'nin dünyadaki değerini yitirdiği hisas ettirmeye başlanmıştı. Daha ileri gidenler, NATO'nun görevinin sona ereceği ve Türkiye'nin de önemsiz bir ülke haline geleceği yorumları yapmaktaydılar.

Bu süreçte Türkiye, kuruluşu gerçekleşmekte olan Avrupa Birliği'ne (AB) girmek için 1987'de müracaat yapmış ve 1989'de ret cevabını almıştı. AB'nin kurulduğu 1992'de Türkiye, AB'den dışlanmıştı. Bazıları da Türkiye için tek çıkış yolunun yeni kurulan Türk kökenli cumhuriyetler ile işbirliğinin geliştirmesi olduğunu ileri sürüyorlardı.

Acaba, Türkiye'nin kendinden kaynaklanan bir değeri yok muydu? İşte bu sorunun cevabını 1992 sonları ile 1993 başlarında bulmak için yaptığımız analizi tarih ve gelecek arasında ilişki kuran bir makaleleye dönüştürmüştük. "Türkiye ve Anadolu Etki Alanı" adını koyduğumuz fikri yazımız 'Yeni Forum' dergisinde (Kasım 1993, s. 46-50) yayınlanmıştı.

Yirmi yıl önce, Türkiye'nin gelecekte çekim merkezlerinden birisi olacağını açık olarak beklediğimizi yazmıştık. Bugün bunun belli ölçüde gerçekleştiğini memnuniyetle gördüğümüz gibi daha ilerisinin de gerçekleşeceğini bekliyoruz. İçeriğine dokunmadan yenileyerek rapor haline getirdiğimiz bu çalışmamızın yeniden hatırlanmasını temenni ediyoruz.

Prof. Dr. Ali Arslan
İstanbul Üniversitesi
Tarih Bölümü

Hasan Kanbolat
ORSAM Başkanı

Hazırlayanlar: Prof. Dr. Ali Arslan
İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi
Tarih Bölümü

Hasan Kanbolat
ORSAM Başkanı

ANADOLU ETKİ ALAN

Özet

İkinci Dünya Savaşı sonrası dünyada oluşan iki başlı kutuplaşma SSCB'nin (Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği) dağılmasıyla ABD'nin temsil ettiği tek başlı kutuplaşmaya ve sınırları, şekli, yapısı kesin olarak henüz belirgin olmayan çekim merkezlerine (Rusya Federasyonu, Almanya, Hindistan, Çin, Japonya, Brezilya, Güney Afrika, İran, Türkiye) yerini bırakmaktadır.

21. yüzyıl, Türkiye'ye tarihi, coğrafyası, jeopolitik durumu, genç-dinamik insan potansiyeli, yetmişmiş güçücü, dini, kültürel ve etnik bağları dolayısıyla günümüzdeki mevcut sınırları dışındaki bir coğrafyada çok boyutlu sorumluluklar yüklemektedir. Türkiye'yi başta siyasi, ekonomik, kültürel olmak üzere çeşitli alanlarda aktif olarak faaliyetlerde bulunmaya mecbur bırakmaktadır. Bu nedenlerden dolayı, Türkiye kendini tanıdıkça, kimliğini, tarihini, kültürünü, coğrafyasını ve potansiyelini doğru bir biçimde değerlendirdikçe 'Anadolu Etki Alanı' ile ilgili sorumluluklarını daha çok hissedecek ve etki alanından kaynaklanan doğal görevini yükleneyecektir.

Günümüzde Türkiye'nin mevcut potansiyelini değerlendirerek oluşturabileceği etki alanı, Anadolu merkezli olarak kurulan büyük devletlerin etki alanları ile çakışmaktadır. Dünden bugüne, bugünden geleceğe uzanan bir 'Anadolu'nun Doğal Coğrafyası' ve 'Anadolu Etki Alanı' mevcuttur.

1. 'Anadolu'nun Doğal Coğrafyası'

Anadolu'da kurulan devletlerin doğal coğrafyası 'Anadolu'nun Doğal Coğrafyası'dır. Anadolu'da kurulan devletlerin doğal coğrafyası, sadece Anadolu yarımadası (Küçük Asya) ile sınırlı değildir. 'Anadolu'nun Doğal Coğrafyası'nın sınırları; Güneyde, Kıbrıs-Lazkiye-Kerkük hattıdır. Doğuda, Nahçıvan-Ermenistan (eski Revan Hanlığı)-Acaristan'dır. Kuzeyde, Kırım yarımadasıdır. Batıda, Osmanlı Devleti'nin Şarki (Doğu) Rumeli Eyaleti-Batı Trakya-Ege adalarıdır.

2. 'Anadolu Etki Alanı'

Anadolu merkezli olarak kurulan büyük devletler (Hitit, Doğu Roma-Bizans, Anadolu Selçukluları, Osmanlı Devleti), yönetim alanlarında tarih, kültür ve genel olarak din açısından bir birliktelik oluşturmuştur. Bu birlikteliğin sonucu oluşan mirası 'Anadolu Etki Alanı' olarak adlandırıyoruz. Günümüzde, Anadolu merkezli tek devlet Türkiye'dir.

2.a. Birinci Derece 'Anadolu Etki Alanı'

Daha önce tanımlanan 'Anadolu'nun Doğal Coğrafyası', aynı zamanda birinci derecede 'Anadolu Etki Alanı'nı oluşturmaktadır.

2.b. İkinci Derece 'Anadolu Etki Alanı'

İkinci derece 'Anadolu Etki Alanı', batıda, Tuna nehri-Karadeniz, Una nehri-Adriyatik denizi ile sınırlanan Balkanlar (Bosna-Hersek, Sırbistan, Karadağ, Kosova, Makedonya, Arnavutluk, Yunanistan, Bulgaristan, Dobruca)'dır. Güneyde, Filistin, İsrail, Lübnan, Ürdün, Suriye, Irak'dır. Doğu'da, İran, Güney Kafkasya (Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan)'dır. Kuzey'de, Ukrayna (Kırım), Rusya Federasyonu'dur (Kuzey Kafkasya / Adigey, Karaçay-Çerkes, Kabardey-Balkar, Kuzey Osetya, Çeçenistan, İnguşetya ve Dağıstan Federal Cumhuriyetleri).

2.c. 'Anadolu Etki Alanı'nın Doğal Müttefikleri

Doğu'nun büyük güçleri olan Rusya Federasyonu, Çin ve Hindistan arasında sıkışan Bangladeş, Pakistan ve Afganistan bir denge unsuru ve çıkış yolu olarak bölgede en az çıkarı olan ve aynı zamanda bölgeye en yakın güç durumundaki 'Anadolu Etki Alanı'na ihtiyaç duymaktadır. Bu nedenle, bu üç Müslüman ülke 'Anadolu Etki Alanı'nın doğal müttefikidir.

Rusya Federasyonu ve Çin'i dengelemek için Kırgızistan, Özbekistan, Kazakistan, Tacikistan; Rusya Federasyonu ve İran'ı dengelemek için Türkmenistan, Azerbaycan, Tacikistan 'Anadolu Etki Alanı' ile işbirliği halinde bulunmak zorundadır.

Rusya Federasyonu içinde bulunan ve Moskova yönetimi ile 31 Mart 1992 tarihinde imzaladıkları federal antlaşma uyarınca uluslararası hukuki kişiliğe sahip olamayan Türk ve Müslüman kökenli federal cumhuriyetler ve özerk bölgeler din, dil ve etnik bağları bulunan 'Anadolu Etki Alanı' ile işbirliğine açıktır.

Bosna-Hersek, Arnavutluk, Kosova, Sancak, Makedonya Balkanlardaki Sırbistan-Yunanistan kıskacına karşı Balkanlar ile etnik, kültürel, tarihi bağı olan, bölgeye en yakın ve en az çıkarı bulunan 'Anadolu Etki Alanı' ile doğal müttefikidir.

Batı Avrupa'da giderek yerleşik yaşamın bir parçası durumuna gelen, örgütlenen, yaşadıkları ülkelerin vatandaşlıklarına geçen Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı Türkler; Osmanlı coğrafyası halkları, Latin Amerika'da bulunan eski Osmanlı vatandaşları 'Anadolu Etki Alanı' ile çok boyutlu dayanışmaya açıktır.

2.d. 'Anadolu Etki Alanı' ile Çakışmayacak Dünya Güçleri

'Anadolu Etki Alanı' ile siyasal anlamda çıkar çatışmasına girmeyecek olan bölgeler

'Anadolu Etki Alanı'na uzak olan ve dünya gücü olmayan Uzak Doğu, Latin Amerika ve Afrika'dır.

2.e. 'Anadolu Etki Alanı'nda Egemenlik Kurmanın Şartları

Anadolu ve çerçevesinde egemenlik kurmanın en önemli şartları Anadolu'da egemenlik kurmak isteyen siyasi iktidarın dayandığı kitleleri Anadolu coğrafyasında iskan etmesine ve Anadolu coğrafyasındaki bir şehri merkez kabul etmesine bağlıdır.

'Anadolu'nun Doğal Coğrafyası'na egemen olan bütün büyük devletler yani, Hitit, Doğu Roma-Bizans, Anadolu Selçukluları ve Osmanlı Devleti, Anadolu coğrafyasındaki kitlelere dayanıp iktidara gelmişlerdir. Devlet merkezleri olarak Anadolu'nun Avrupa veya Asya parçasındaki şehirlerden birini seçerek 'Anadolu Etki Alanı'nda egemenlik kurabilmişlerdir.

2.f. Anadolu Merkezli Devletler Haricindeki Devletler için 'Anadolu Etki Alanı'nda Egemenlik Kurma Şartları

Anadolu merkezli devletler haricindeki devletlerin 'Anadolu Etki Alanı'nda egemenlik kurabilmeleri Anadolu'yu ele geçirmelerine bağlıdır.

Anadolu merkezli devletler olmayan, fakat 'Anadolu Etki Alanı'na egemen olan Persler, Makedonlar, Romalılar ancak Anadolu'ya egemen olduktan sonra 'Anadolu Etki Alanı'na egemen olmuşlardır.

İran'da iktidarı Perslerin ele geçirmesinden sonra Pers kralı Kurus, Batı Anadolu'daki Lidya Kralı Krezüs'ü yenerek Anadolu yarımadasını ele geçirmiştir (M.Ö. 545-540). Kurus, Anadolu'ya egemen olduktan sonra Hazar'ın güneydoğusunu (M.Ö. 545-540), Babil'i (M.Ö. 539), daha sonra Suriye, Filistin ve Mısır'ı ele geçirmiştir (M.Ö. 525).

Perslerin, başkent Sus'a çok yakın olan Babil'i ele geçirmeden önce Batı Anadolu'ya yönelmeleri "Anadolu'ya egemen olmayan 'Anadolu Etki Alanı'na egemen olamaz" kuralını doğrulamaktadır (Kurus'dan sonra İmparator Darius, M.Ö. 513-510 tarihleri arasında Trakya'yı Tuna nehrine kadar ele geçirmiştir).

Perslerden sonra 'Anadolu Etki Alanı'na Büyük İskender İmparatorluğu egemen olmuştur. Büyük İskender'in takip ettiği yayılma politikası izlenirse, İskender'in Persler gibi Anadolu yarımadasına egemen olduktan sonra 'Anadolu Etki Alanı'na egemen olabildiği görülür.

M.Ö. 334 yılında, Çanakkale Boğazı'ndan geçerek Granikos (Biga) çayı üzerinde Persleri yenen Büyük İskender, Anadolu yarımadasına egemen olduktan sonra sırasıyla Suriye, Filistin, Mısır, Mezopotamya, Doğu İran, Orta Asya'yı ele geçirmiş ve Hint Okyanusu'na kadar inmiştir.

Dünya'nın ilk süper güçlerinden biri olan Roma İmparatorluğu'nun yayılmasına da dikkat edildiğinde, Romalıların da Anadolu yarımadasını öncelikle ele geçirdiği fark edilebilir. Romalılar, M.Ö. 146 yılında Arnavutluk, Makedonya ve Mora'yı ele geçirdikten sonra otuz yıl içerisinde Anadolu'ya hakim oldular. Romalılar, Anadolu'ya egemen olduktan sonra Kafkasya, Mezopotamya, Kırım, Bulgaristan, Romanya, Dalmaçya, Sırbistan, Şam, Girit, Libya, Mısır, Galya (Fransa) ve Raetia Noricum'u (İsviçre-Viyana) ele geçirdiler.

2.g. Anadolu'yu Ele Geçirmeden 'Anadolu Etki Alanı'na Bir Devletin Egemen Olabilmesi

Anadolu'yu ele geçirmeden 'Anadolu Etki Alanı'na bir devletin egemen olabilmesi ancak Anadolu'nun tecrit veya etkisiz hale getirilmesiyle mümkündür.

Güneybatı Orta Asya, İran, Mezopotamya, Suriye, Arabistan yarımadası, Mısır, Kuzey Afrika ve İspanya'ya hakim olan Emevi ve Ab-

basiler Doğu Anadolu'ya egemen olabilmelerine rağmen Anadolu yarımadasına egemen olamamışlardır. Fakat, Kıbrıs, Girit, Sicilya gibi stratejik önemi olan büyük adaları da ele geçirerek hem denizden hem de karadan Anadolu yarımadasını bölgede etkisiz hale getirmişlerdir. Bizans'ın 'Anadolu Etki Alanı' üzerindeki etkisini kırmışlardır.

Osmanlı Devleti'nin zayıflama döneminde de 'Anadolu Etki Alanı'na müdahale etmek isteyen Çarlık Rusyası, İngiltere, Fransa ve Avusturya-Macaristan İmparatorluğu Anadolu yarımadasına egemen olan Osmanlı Devleti'ni etkisiz duruma getirmek için Osmanlı Devleti içindeki Hıristiyan unsurları ve Arapları kullanarak Anadolu yarımadasını her yönden sıkıştırmışlardır. I. Dünya Savaşı'ndan Osmanlı Devleti'nin yenik çıkmasıyla savaşın galipleri olan İngiltere, Fransa ve İtalya 'Anadolu Etki Alanı'na tam olarak egemen olabilmek için Osmanlı Devleti'ni bütünüyle ortadan kaldırmaya yönelmişlerdir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra da Anadolu yarımadası, kuzeyden SSCB, güneyden Fransa ve İngiltere tarafından çevrilerek Anadolu merkezli bir devlet olan Türkiye'nin 'Anadolu Etki Alanı'nda etkili olması önlenmiştir. II. Dünya Savaşı sonrasında da Türkiye, İsrail dışında bütün komşularıyla sürekli sürtüşme halinde bırakılarak 'Anadolu Etki Alanı'nda etkisiz duruma getirilmiştir.

3. Anadolu Merkezli Olarak Kurulan Devletlerin Egemenlik Alanları

Tarihin ilk çağlarından itibaren, Anadolu merkezli olarak kurulan dünya çapındaki büyük devletlerin egemenlik alanları veya egemen olmayı hedefledikleri alanlar 'Anadolu Doğal Coğrafyası' ve 'Anadolu Etki Alanı'ndan dolayı hemen hemen aynı coğrafya olmuştur.

3.a. Hitit İmparatorluğu

Hitit İmparatorluğu, Anadolu merkezli ilk büyük devlettir. Kızılırmak havzasında hetero-

jen etnik yapılı olarak kurulmuştur. Hattuşaş merkezli Hitit İmparatorluğu, M.Ö. 15. yüzyılın sonunda ordu ve diplomasi aracılığıyla topraklarını genişletmeyi amaçlayan etkili bir dış politika uygulanmıştır. Bu dış politika sonucu, imparatorluğun saygınlığı artırılarak Ortadoğu'nun en geniş ve en güçlü devleti durumuna gelinmiştir. Hitit İmparatorluğu, kendi egemenlik sınırları dışında da etkili olduğu bir bölge oluşturabilmiştir. Güçlü ordusu ile Suriye'yi ele geçiren Hitit imparatorluğu, diplomasi yoluyla da Suriye ve Fenike'nin yerel krallarını Mısır'a karşı ayaklandırarak Mısır'ın bölgedeki kontrolünü kaybetmesini sağlamıştır. Böylece, Hitit İmparatorluğu Mısır'a kadar genişlemiştir.

3.b. Doğu Roma-Bizans İmparatorluğu

Roma İmparatoru Teodosius, imparatorluğu iki oğlu arasında paylaştırdıktan sonra 395 yılında ölmüştür. İmparatorluk, Afrika'daki Sirte körfezinden Balkanlardaki Una nehri- ne uzanan bir hat halinde, Doğu ve Batı olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Anadolu-İstanbul merkezli Doğu Roma İmparatorluğu'nu oluşturan coğrafi alan 'Anadolu Etki Alanı' içinde kalmaktadır. Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılmasından sonra Bizans (Doğu Roma), 'Anadolu Etki Alanı' içindeki diğer bölgeler olan Adriyatik denizi kıyılarını, Sicilya, Sardinya, Korsika ve Balear adalarını, Güney İspanya, Libya, Tunus ve Cezayir kıyılarını ele geçirmiştir.

3.c. Anadolu Selçuklu Devleti

Anadolu Selçuklu Devleti, Büyük Selçuklu Devleti'ne bağlılığı tartışması ortadan kalkmadan İznik'e kadar Anadolu yarımadasına egemen olunca, büyük bir devlet gibi hareket etmeye başlamıştır. 'Anadolu Doğal Coğrafyası'na egemen olmak ve arkasından 'Anadolu Etki Alanı'na ulaşmak isteyen Anadolu Selçuklu Devleti üç ana yönde ilerlemeye çalışmıştır.

- Güney: Suriye ele geçirilmiştir.
- Kuzey: Kırım ele geçirilmiştir.

c) Batı: Bizans'ın iç işlerine karışılmıştır (Süleyman Şah, Botaniates'e imparator olması için yardım etmiştir. I. Kılıç Arslan'ın kayınpederi Çaka Bey, Midilli ve Sakız'ı ele geçirmiştir).

3.d. Osmanlı Devleti

Uç beyliği olarak kurulan Osmanlı Devleti, coğrafi olarak genişlemesini dört ana yönde gerçekleştirmiştir. Böylece, 'Anadolu Doğal Coğrafyası'na ve sonradan 'Anadolu Etki Alanı'na egemen olmuştur.

a) Osman Bey devrinde (1299-1326), İznik, Bursa ve Eskişehir'de egemenlik sağlanmıştır.

b) Orhan Bey devrinde (1326-1359), Çanakkale'ye kadar olan bölge ele geçirilmiş ve 'Anadolu Doğal Coğrafyası'nda bulunan Trakya'ya çıkmıştır.

c) Fatih devrinde (1451-1481), Kırım'dan Akdeniz'e ve Bosna-Hersek'den Trabzon'a kadar olan bölge ele geçirilmiştir. Doğu Anadolu etki alanına alınmıştır.

d) 15. yüzyılın sonlarında Osmanlı Devleti, 'Anadolu Etki Alanı'na, yani Hazar Denizi'nden Adriyatik Denizi'ne, Polonya'dan Kuzey Afrika içlerine kadar olan büyük bir coğrafyada egemen olmuştur.

3.f. Türkiye Cumhuriyeti

Anadolu tarihinin en dar coğrafi sınırına sahip olan Misak-ı Milli sınırlarından da daha küçük sınırlar içinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti, 'Anadolu Doğal Coğrafyası' ve 'Anadolu Etki Alanı'nın doğal mirasçısıdır. Bu nedenle, kurulmasının ardından daha yüzyıl bile geçmeden milli sınırları dışında da söz konusu coğrafya ve etki alanında sürekli olarak hareket etmek zorunda kalmış ve kalmaya devam etmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti, kuruluşunun onuncu yıllarında Montreux Sözleşmesi ile Boğazlar'daki egemenliğini sağlamlaştırmıştır. Hatay'ı

(Bayır-Bucak bölgesi hariç) cumhuriyet sınırları içine almıştır. Ellinci yıllarında Kıbrıs'a askeri müdahalede bulunmuştur. Yetmişinci yıllarında Rusya Federasyonu, Ukrayna, Balkan ve Türk ve akraba kökenli cumhuriyetler ile her boyutta ilişkilerini arttırmaya başlamıştır. Sekseninci yıllarında başta Ortadoğu olmak üzere Afrika, Latin Afrika ve Uzak Doğu ile ilişkilerini geliştirmeye başlamıştır.

Türkiye, konumu itibariyle hem Avrupa, hem Asya, hem Balkan, hem Doğu Akdeniz, hem Mezopotamya, hem Kafkasya, hem Karadeniz, hem de Ortadoğu ülkesidir. Bu nedenle Türkiye, Doğu ile Batı, Kuzey ile Güney değerlerini potasında birleştirmek ve yeni bir senteze ulaşmak zorundadır.

Türkiye, son on yılda hızla yeniden yapılanan dünya dengelerinden sonra etki alanını etnik, kültürel, dini ve tarihi yapısı nedeniyle doğal bir şekilde genişletmektedir.

Böylece, 'Anadolu Doğal Coğrafyası' ve 'Anadolu Etki Alanı'nı da kapsayan genç ve dinamik nüfus yapılı Türkiye'nin öncelikli ilgi ve etki alanı haline gelmeye başlayan, etnik, kültürel ve tarihi kökleri bulunan yeni bir coğrafya ile karşı karşıyayız. Bu coğrafya, yaklaşık yüzyıldır emperyalist müdahaleler neticesinde kaybettiği doğal dengesini tekrar bulamamış bir coğrafyadır. Bu nedenle, SSCB'nin dağılması ile birlikte dünya dengelerinin hızlı ve sürekli değişimi ile bu coğrafya yeryüzünde en çok devletin ortaya çıktığı bir coğrafya olmuştur. Bu coğrafyada her bağımsızlığını kazanan devlet de açılan gözlerini Türkiye'ye çevirmiş, yardım ve desteğini beklemiştir. Önümüzdeki on yıllarda bu coğrafyada yeni devletler de ortaya çıkabilir.

Bu coğrafyadaki Türk ve diğer etnik kökenli halklar arasında İslam dini egemen millete karşı bir kimlik olarak ortaya çıkmıştır. (Bu coğrafyadaki kardeş halkların hemen hemen hepsinde, bayraklarda hilal ve/veya yıldız motifini, yeşil ve/veya kırmızı ve/veya mavi rengi; devlet sembolü olarak çift başlı kartalı görebiliyoruz).

Türkiye'nin 'Anadolu'nun Doğal Coğrafyası' ve 'Anadolu Etki Alanı'nı da kapsayan batıdan doğuya (Balkanlardan Orta Asya'ya) ve kuzeyden güneye (Ukrayna'dan Orta Doğu'ya) uzanan coğrafya ile her düzeyde ilişkilerini geliştirmesini geriye dönük bir özlem, yayılmacı bir politika, Osmanlı coğrafyasını yeniden canlandırma girişimi ve Yeni Osmanlılık olarak ele almak doğru değildir. Söz konusu coğrafya ile ilişkilerin hızlı gelişimi etnik, kültürel, sosyal, coğrafi ve tarihi bağların üzerindeki tarihi oluşum dışı baskıların sona ermesinden, halkların jakoben yönetimleri tasfiye etmeye başlamasından kaynaklanmaktadır. Türkiye, istese de istemese de bu coğrafyanın sorunlarından kurtulamayacağı gibi sorumluluklarından da kaçamayacaktır. Çünkü, bu geniş coğrafyada doğan her sorun Türkiye içinde yankısını bulmaktadır.

Geçmişte Balkanları, Karadeniz havzasını, Ortadoğu'yu, Doğu ve Güney Akdeniz'i sürekli olarak binlerce yıl yönetmiş devletlerin tek mirasçısı ve aynı zamanda Türklük alanının da bugünden güne en köklü devleti olan Türkiye ile çevre coğrafyası arasında tarihi açıdan çok kısa, insan ömrü açısından çok uzun bir aradan sonra tekrar hızla gelişen ekonomik ve kültürel ilişkilerin siyasi sonuçları da elbette gelecek on yıllarda ağır adımlarla ortaya çıkacaktır.

4. Sonsöz

Türkiye'nin dev kuzey komşusu olan SSCB'nin dağılmasından dolayı kuzeyinde doğan güç dengesi değişimi Türkiye'nin jeopolitik konumunu derinden etkilemiştir. SSCB'nin dağılmasıyla, Anadolu coğrafyası ile Çarlık Rusyası-SSCB coğrafyasının yüzyıllardır var olan ortak sınırı sona ermiştir. Türkiye, yeni sınırdaş komşulara kavuşmuştur (Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan). Ayrıca, SSCB sonrası Çarlık Rusyası ve SSCB'nin resmi mirasçısı olan Rusya bir federasyona dönüşmüş

ve federasyon ve federasyonu oluşturan federal cumhuriyetlerin çoğu Türk kökenli veya Türkiye'ye akraba halklardan oluşmuştur.

Türkiye, Soğuk Savaş yıllarında İslam dünyası içinde İran ve Arap ülkeleri ile çevrili bir yarımadaydı. Soğuk Savaş sonrasında ise Türkiye Balkanlarda, Kafkasya'da ve Orta Asya'da kendisine yakın devletlerin kurulmasıyla İslam dünyasının ortasında ve arkası sağlam bir şekilde yer almaya başlamıştır. Böylece, İslam dünyasında Arap ülkelerinin İslam dünyasının gündemini ve geleceğini tek başlarına belirlemeleri dönemi sona ermiştir. 21. yüzyılda yalnızca İslam dünyasında değil BM'de de Türkiye'nin siyasi yalnızlığı yeni devletlerin sayesinde sona ermiştir.

Osmanlı Devleti'nin gerileme döneminden itibaren Türkiye'nin dış politikasının ana eksenini Batı belirlemiştir. Bu belirlemeye Türk kamuoyunun da belirgin bir tepkisi olmamıştır. Ancak, ekonomik olarak güçlenen, bilinçlenen ve dünyaya açılan Türk halkı, Türkiye'nin dış politikası ile artan bir biçimde ilgilenmeye başlamıştır. Bu ilgilenmenin sonucu olarak artık tek boyutlu dış politikaların Türk kamuoyuna kabul ettirilmesi zorlaşmıştır. Ayrıca, hükümetlerin kamuoyları aleyhine dış politikalar oluşturma alanı da giderek daralmıştır. Böylelikle, 21. yüzyılda kişilerin ve dış büyük güçlerin Türkiye'nin dış politikasını oluşturma üzerindeki etkileri giderek azalmaktadır. Dış politika, Türk iç politikasının ve Türk halkının doğal uzantısı haline gelmektedir.

Türkiye'nin dünü, bugünü ve geleceğini düşünürken, 'Anadolu'nun Doğal Coğrafyası' ve 'Anadolu Etki Alanı'nı doğru bir biçimde değerlendirmeden, doğru sonuçlara varmak mümkün olmayacaktır. Dünün doğru değerlendirilmesi bugünü, dünün ve bugünün doğru değerlendirilmesi de geleceğin doğru değerlendirilmesini sağlayacaktır.

AKADEMİK KADRO

Hasan Kanbolat	ORSAM Başkanı
Prof. Dr. Hayati Aktaş	ORSAM Trabzon Temsilcisi, KTÜ Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Doç. Dr. Veysel Ayhan	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar	ORSAM Danışmanı, ORSAM Avrasya Stratejileri Koordinatörü - Bilkent Üniversitesi
Doç. Dr. Tarık Oğuzlu	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Uluslararası Antalya Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Şahin	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Harun Öztürkler	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu Ekonomileri - Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Ozlem Tür	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ODTÜ
Habib Hürmüzlü	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmek	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Ahi Evran Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Canat Mominkulov	ORSAM Uzmanı, Ortadoğu - El Farabi Kazak Milli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Yrd. Doç. Dr. Bayram Sinkaya	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Dr. Abdullah Alshamri	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ORSAM Riyad Temsilcisi
Dr. Neslihan Kevser Çevik	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu
Dr. Didem Daniş	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Galatasaray Üniversitesi
Dr. Jale Nur Ece	ORSAM Danışmanı, Deniz Emniyeti ve Güvenliği
Doç. Dr. İlyas Kemaloğlu (Kamalov)	ORSAM Danışmanı, Avrasya
Dr. Yaşar Sarı	ORSAM Danışmanı, Avrasya - ORSAM Bışkek Temsilcisi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniv.
Dr. Bayram Sinkaya	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Atatürk Üniversitesi
Dr. Süreyya Yiğit	ORSAM Danışmanı, Avrasya
Av. Aslıhan Erbaş Açikel	ORSAM Danışmanı, Enerji-Deniz Hukuku
Fazıl Ahmet Burget	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Afganistan
Volkan Çakır	ORSAM Danışmanı, Afrika - ORSAM Antananarivo (Madagaskar) Temsilcisi
Esra Demir	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu
Bilgay Duman	ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
Oğün Duru	ORSAM Yönetici Editörü
Noyan Gürel	ORSAM İzmir Temsilcisi
Selen Tonkuş Kareem	ORSAM Erbil (Irak) Temsilcisi
Oytun Orhan	ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
Sercan Doğan	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Nebahat Tanrıverdi	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Uğur Çil	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Nazlı Ayhan	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu & Projeler
Leyla Melike Koçgündüz	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu & Projeler
Ufuk Döngel	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Göknil Erbaş	ORSAM Uzman Yardımcısı, Karadeniz
Aslı Değirmenci	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Jubjana Vila	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Mavjuda Akramova	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu

ORSAM Su Araştırmaları Programı

Dr. Tuğba Evrim Maden	ORSAM Su Araştırmaları Programı Hidropolitik Uzmanı
Dr. Seyfi Kılıç	ORSAM Su Araştırmaları Programı Hidropolitik Uzmanı
Kamil Erdem Güler	ORSAM Uzman Yardımcısı, ORSAM Su Araştırmaları Programı
Çağlayan Arslan	ORSAM Uzman Yardımcısı, ORSAM Su Araştırmaları Programı

ORSAM DANIşMA KURULU

Dr. İsmet Abdülmecid	Irak Danıştayı Eski Başkanı
Prof. Dr. Hayati Aktaş	ORSAM Trabzon Temsilcisi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Hasan Alsancak	BP & BTC Türkiye, Enerji Güvenliği Direktörü
Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ODTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Ahat Andican	Devlet Eski Bakanı, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Dorayd A. Noori	Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı Yardımcısı
Prof. Dr. Tayyar Arı	Uludağ Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Ali Arslan	İstanbul Üniversitesi, Tarih Bölümü
Başar Ay	Türkiye Tekstil Sanayi İşveren Sendikası Genel Sekreteri
Prof. Dr. Mustafa Aydın	Kadir Has Üniversitesi Rektörü
Doç. Dr. Ersel Aydınlı	Bilkent Üniversitesi Rektör Yardımcısı & Fulbright Genel Sekreteri
Doç. Dr. Veysel Ayhan	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Hüseyin Bağcı	ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
İtir Bağdağı	İzmir Ekonomi Üniversitesi Öğretim Görevlisi, Uluslararası İlişkiler ve Avrupa Birliği Bölümü
Prof. Dr. Idris Bal	TBMM 24. Dönem Milletvekili
Yrd. Doç. Dr. Ersan Başar	Karadeniz Teknik Üniversitesi, Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği Bölüm Başkanı
Kemal Beyatlı	Irak Türkmen Basın Konseyi Başkanı
Barbaros Binicioğlu	Ortadoğu Danışmanı
Prof. Dr. Ali Birinci	Polis Akademisi Öğretim Üyesi
Doç. Dr. Mustafa Budak	Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdür Yardımcısı
Dr. Hasan Canpolat	İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı
E. Hava Orgeneral Ergin Celasin	23. Hava Kuvvetleri Komutanı
Volkan Çakır	ORSAM Danışmanı, Afrika
Doç. Dr. Mitağ Çelikpala	Kağır Has Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya	YÖK Başkanı
Dr. Didem Daniş	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Galatasaray Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
Esra Demir	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu
Prof. Dr. Volkan Ediger	İzmir Ekonomi Üniversitesi, Ekonomi Bölümü
Prof. Dr. Cezmi Eraslan	Başbakanlık Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı
Prof. Dr. Çağrı Erhan	Ankara Üniversitesi ATAUM Müdürü, SBF Uluslararası İlişkiler Bölümü
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmek	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Ahi Evran Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Dr. Amer Hasan Fayyadh	Bağdat Üniversitesi, Siyaset Bilimi Fakültesi Dekanı
Av. Aslıhan Erbaş Açikel	ORSAM Danışmanı, Enerji-Deniz Hukuku

Cevat Gök
 Mete Göknel
 Osman Göksel
 Timur Göksel
 Prof. Dr. Muhamad Al Hamdani
 Habib Hürmüzlü
 Numan Hazar
 Doç. Dr. Pınar İpek
 Dr. Tuğrul İsmail
 Doç. Dr. İlyas Kemalolu (Kamalov)
 Doç. Dr. Hasan Ali Karasar
 Doç. Dr. Şenol Kantarcı
 Selçuk Karaçay
 Doç. Dr. Nilüfer Karacasulu
 İsmet Karalar
 Dr. Hasan Canpolat
 Prof. Dr. M. Lütfullah Karaman
 Yrd. Doç. Dr. Şaban Kardaş
 Av. Tuncay Kılıç
 Doç. Dr. Elif Hatun Kılıçbeyli
 Prof. Dr. Aleksandr Knyazev
 Prof. Dr. Alexander Kolesnikov
 Prof. Dr. Erol Kurubaş
 Prof. Dr. Talip Küçükkan
 Arslan Kaya
 Dr. Hicran Kazancı
 İzzettin Kerküklü
 Prof. Dr. Mustafa Kıbaroğlu
 Dr. Max Georg Meier
 Prof. Dr. Mosa Aziz Al Mosawa
 Prof. Dr. Mahir Nakip
 Doç. Dr. Tarık Oğuzlu
 Prof. Dr. Çınar Özen
 Murat Özcelik
 Doç. Dr. Harun Öztürkler
 Dr. Bahadır Pehlivantürk
 Prof. Dr. Victor Panin
 Doç. Dr. Fırat Purtaş
 Prof. Dr. Suphi Saatçi
 Dr. Yaşar Sarı
 Ersan Sarıkaya
 Yrd. Doç. Dr. Bayram Sinkaya
 Doç. Dr. İbrahim Sirkeci
 Dr. Aleksandr Sotnichenko
 Zaher Sultan
 Dr. Irina Svistunova
 Doç. Dr. Mehmet Şahin
 Prof. Dr. Türel Yılmaz Şahin
 Mehmet Şüküroğlu
 Doç. Dr. Oktay Tanrısever
 Prof. Dr. Erol Taymaz
 Prof. Dr. Sabri Tekir
 Dr. Gönül Tol
 Doç. Dr. Özlem Tür
 M. Ragıp Vural
 Dr. Ermanno Visintainer
 Dr. Umut Uzer
 Prof. Dr. Vatanyar Yagya
 Dr. Süreyya Yiğit

Irak El Fırat TV Türkiye Müdürü
 BOTAŞ Eski Genel Müdürü
 BTC ve NABUCCO Koordinatörü
 Beyrut Amerikan Üniversitesi Öğretim Üyesi
 Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı
 Emekli Büyükelçi
 Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 ORSAM Avrasya Danışmanı
 ORSAM Danışmanı, ORSAM Avrasya Stratejileri Koordinatörü - Bilkent Üniversitesi
 Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Vodafone Genel Müdür Yardımcısı (Türkiye)
 Dokuz Eylül Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Edremit Belediye Başkanı Danışmanı
 İçişleri Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı
 Fatih Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Edremit Belediye Başkanı
 Çukurova Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 Rus-Slav Üniversitesi (Bişkek, Kırgızistan)
 Diplomat
 Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 Marmara Üniversitesi, Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü Müdürü
 KPMG, Yeminli Mali Müşavir
 Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilcisi
 Kerkük Vakfı Başkanı
 Okan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 Hanns Seidel Vakfı Proje Müdürü (Bişkek)
 Bağdat Üniversitesi Rektörü
 Erciyes Üniversitesi İİBF Öğretim Üyesi
 ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Uluslararası Antalya Üniversitesi
 Ankara Üniversitesi, SBF Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Kamu Düzeni ve Güvenliği Müsteşarı
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisat Bölümü
 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Pyatigorsk Üniversitesi (Pyatigorsk, Rusya)
 Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı
 Kerkük Vakfı Genel Sekreteri
 ORSAM Danışmanı, Avrasya – ORSAM Bişkek Temsilcisi, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniv.
 Türkmeneli TV – (Kerkük, Irak)
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
 Regent's College (Londra, Birleşik Krallık)
 St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
 Lübnan Türk Cemiyeti Başkanı
 Rusya Strateji Araştırmaları Merkezi, Türkiye-Ortadoğu Araştırmaları Masası Uzmanı
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Enerji Uzmanı
 ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 ODTÜ, Kuzey Kıbrıs Kampüsü Rektör Yardımcısı (KKTC)
 İzmir Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dekanı
 Middle East Institute Türkiye Çalışmaları Direktörü (ABD)
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü
 2023 Dergisi Yayın Koordinatörü
 Vox Populi Direktörü (Roma-İtalya)
 İstanbul Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
 St. Petersburg Şehir Parlamentosu Milletvekili, St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
 ORSAM Avrasya Danışmanı

ORTADOĞU ETÜTLERİ YAYIN KURULU

Meliha Benli Altunışık
 Bülent Aras
 Tayyar Arı
 İlker Aytürk
 Recep Boztemur
 Katerina Dalacoura
 F. Gregory Gause
 Fawaz Gerges
 Ahmet K. Han
 Raymond Hinnebusch
 Rosemary Hollis
 Bahgat Korany
 Peter Mandaville
 Emma Murphy

Orta Doğu Teknik Üniversitesi
 Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı
 Uludağ Üniversitesi
 Bilkent Üniversitesi
 Orta Doğu Teknik Üniversitesi
 Londra Ekonomi Üniversitesi (Birleşik Krallık)
 Vermont Üniversitesi (ABD)
 Londra Ekonomi Üniversitesi (Birleşik Krallık)
 Kadir Has Üniversitesi
 St. Andrews Üniversitesi (Birleşik Krallık)
 City Üniversitesi (Birleşik Krallık)
 Durham Üniversitesi (Birleşik Krallık)
 George Mason Üniversitesi (ABD)
 Durham Üniversitesi (Birleşik Krallık)

ORTADOĞU ANALİZ YAYIN KURULU

Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık
 Hasan Kanbolat
 Doç. Dr. Hasan Ali Karasar
 Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen

ODTÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
 ORSAM Başkanı
 ORSAM Danışmanı, ORSAM Avrasya Stratejileri Koordinatörü - Bilkent Üniversitesi
 ORSAM Danışmanı, Ahi Evran Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı